

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

De virtute & vitio

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1372)

τα τυχερά λέγων καὶ τὰ σκῆτος, ὡς εἴωρ ἐκείνου μὴ σεί-
 ζειν, ἀμουσὸν οἶτα, μηδὲ αἰαγινώσκειν ἀγρομίματος, μηδὲ
 ἰππιδεῖν ἀίππων, ἕτως ὡδὲ ἀκελεύθουτος αὐτὰ μὴ ἀρχὴν
 αἰσῆτον οἶτα, μηδὲ πλετεῖν, ἀμείλιχον, μηδὲ λαμείν, κερ-
 τούμυρον ὑπογυμναχῆς, οὐ γὰρ μόνον τὸ πρῶτον ὡδὲ τὴν
 ὀξία, ἀφορμὴ τῆ κακῶς φρονεῖν τοῖς αἰσῆσι γίνεται, ὡς
 Δημοσθένης εἶπεν, ἀλλὰ τὸ βῆτυχεῖν ὡδὲ τῶ ἄξια, ἀφορ-
 μὴ τῆ κακῶς πρῶτον τοῖς μὴ φρονούσιν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙ

ἀρετῆς καὶ κακίας.

Αἱ μάλιστα δοκεῖ θερμαίνειν τὸν ἀνθρώπον,
 οὐκ αὐτὰ δὴ που θερμαίνοντα καὶ πρῶ-
 βάλλονται τῶ θερμότητι (καθ' ἑαυτὸ
 γὰρ ἕκαστον αἰτῆ ψυχρὸν ἔστιν ἢ καὶ πολ-
 λάκις καυμαλίζουσι καὶ πυρρῆοντες,
 ἢ ἑτέρων ἕτερα μεταλαμβάνουσιν)
 ἀλλ' ἴν' οἱ ἀφροσύνη ἀναδίδωσιν ἢ ἑαυτοῦ θερμότητι, ταύ-
 τῶ ἢ ἑσθῆς τὰ σώματι πρῶτον πεσοῦσα σωεῖ καὶ περὶ
 λει, καὶ κατεργασμένη εἰς τὸ σῶμα οὐκ ἔσ' ἀπάλιν σκεδαμένη-
 αδαί. ταῦτ' οὐ γὰρ τῶ πῶς πρῶτον ὑπάρχοι, ἔξαπατᾷ
 τοῖς πολλοῖς, ὡς αἰσῆσι μεγάλας ἀεὶ ἀλάττωνται, καὶ πλη-
 θος ἀνδρῶν πόδων καὶ χερσῶν ἀναγνώσων, ἢ δὲ ὡς βιω-
 σσάμενοι, ὅ δὲ ἠδὲ ὡς ζῆ καὶ ἰλαρῶς, οὐκ ἔξωθεν ἔστιν, ἀλλὰ
 τοῦ αἰσῆσι οἱ ἀφροσύνη τοῖς πρῶτον πρῶτον ἠδὲ ἰσῆσι
 καὶ χεῖν, ὡς ὡρ ἐκ πηγῆς τῆ ἠσῆσι πρῶτον ἰσῆσι.

Αἰσῆσι δὲ πρῶτον, γεγραμμένον οἶκος ἰδέσθαι, καὶ πλε-
 τος ἠδῆων, καὶ δόξα λαμπρῶτα καὶ δυνάμεις, αἰ τὸ πρῶ-
 τῆς ψυχῆς ἔχη γῆτος, ὅπου καὶ πείλαι καὶ φυγῆ καὶ γῆτος
 ἔλαφρῶς καὶ πρῶτον πρῶτον βύχλια καὶ πρῶτον ἔσ-
 που φέροισι, ὡς γὰρ ἔρωμαλα τεύχωνας βῆδεῖς καὶ ῥά-
 κια ποῖς, τῆ δὲ ἄγχιος τὸ ῥάκας ἰσῆσι πηροῦ ὄξεδίδου,
 μοπὸ καπαρᾶζοντα βύσσιον φάρος, οὕτως μετ' ἀρετῆς
 καὶ διαπτα πᾶσα καὶ βίος ἀλυτὸς ἔσ' καὶ ὄπιτιπῆς ἢ δὲ
 κακία καὶ τὰ λαμπρὰ φαινόμενα καὶ πολυτελῆ καὶ σιμῆ
 μιγνυμένη, λυπηρὰ καὶ αἰσῆσι καὶ δις πρῶτον δεκτὰ παρῆ-
 χει τοῖς κακῆσι. Οὕτως μακάριος ἐὶ ἀγροῦ νομίζεται.

Ἐπὸ δὲ αἰσῆσι τῆ δῆρας, πρῶτον, γυνὴ κατεῖ
 πρῶτον, ὄπιτιπῆς, μέχεται, καὶ τοῖς γυναιχῶς οὐ χαλεπῶς
 ἠδῆσι ἀπαλλαγῆ ποιησῆς, αἰσῆσι ὡν μηδὲ ἀδῆσι ποδῶν
 πρῶτον τῶ ἑαυτοῦ κακίας οὐκ ἔσ' ἰσῆσι γρᾶ φάροντα πρῶτον
 ἠδῆσι πρῶτον ἀφῆσαι, καὶ αἰσῆσι πρῶτον γυνῆσι
 καὶ αἰσῆσι, ἀλλὰ αἰσῆσι πρῶτον πρῶτον πρῶτον πρῶτον
 πεφουκῆ ἰσῆσι καὶ μετ' ἠμῆσαι,

Εὐεῖ ἀτερδαλῶ, καὶ ὡμῶ γῆσι δῶκε, βαρῆσι σω-
 ἔκδημος οὐσα δὲ ἀλαζονεῖαι, καὶ πολυτελῆς σιμῆσι
 ὑπολιχρῆας, καὶ σῆσι οὐδῆσι, φρονῆσι καὶ μερ-
 μιαι καὶ ζῆσι οὐδῆσι οὐδῆσι τὸν ὑπνον καὶ ἀφῆσι
 ερῶσα, καὶ γὰρ ὁ κατεῖδῆσι, τῆ σῆσι ὑπνός ἔσ' καὶ ἀ-
 νάπαισις, τῆ δὲ ψυχῆς πρῶτον καὶ οἰεῖσι καὶ ἰσῆσι, ἀφῆσι
 δεισιδαμονῆσι. ὅταν δὲ νυκτῶντα με λύπη λαβῆ,
 πρῶτον πρῶτον πρῶτον πρῶτον πρῶτον πρῶτον πρῶτον
 ἠμῆσαι γὰρ ἔξω βλέπουσα καὶ σῆσι πρῶτον ἠμῆσαι ἢ κακία
 πρῶτον ἠμῆσαι, δυσπείται καὶ πρῶτον ἠμῆσαι

A nimirū de fortunę bonis & externis loquens: per-
 inde ac si musicę ignarū canere fistula, aut recitare
 indoctū, aut equitare, ignarū equi gubernandi, ve-
 taret: ita eū hortans ne magistratū gerat cum im-
 prudēs sit, neve sit diues, animo praeditus illibera-
 li, neve vxorē ducat, sub eius futurus imperio. Nō
 enim duntaxat res secundę indigno oblatae occa-
 sionē stultis exhibent malorum consiliorum, vt
 Demosthenes dixit: sed & prosperitas merito ma-
 ior imprudentibus calamitatum anfa & origo est.

PLVTARCHI DE VIRTVTE

& vitio Libellus.

Estes hominem videntur ca-
 lesfacere, cū quidē ipse calorē
 nō adferant, suapta natura fri-
 gidā: (vnde etiā saepe in aestu
 aut feбри vestes subinde muta-
 mus corporis refrigerandi
 gratia) sed calorem qui ex ho-
 minis editur corpore, vestes corpori adhibite cō-
 tinent atque comprimunt, inclusumque corpori
 non patiuntur dissipari. Idem in rebus error mul-
 tos decipit, qui suauiter se victuros putant, si in
 magnis habitent ædibus, multitudiue mancipio-
 rum & pecuniarum instructi. Atqui non foris est
 vitæ suauitas: sed rebus suis ex ingenio suo tan-
 quam fonte voluptatem & gratiam adfert homo.

Sed lucente foco domus adspectu quoque fiet
 Pulchrior: & diuitiæ gratiores sunt, & gloria
 splendidior ac potentia, si animi lætitia accedit. si-
 quidem paupertatē etiam, exsiliū, & senectutē
 facile & placide ob morum mansuetudinem ac fa-
 cilitatem ferunt. Sicut enim aromata gratum odo-
 rem etiam lacernis & centonibus conciliant, cum
 Anchisæ corpus saniam malam ederet,

In sila defillantem vestis bysina:
 ita cum virtute omne vitæ genus molestiæ expers
 est & iucundum: vitium iis etiam quæ splēdida vi-
 dētur & pretiosa & veneranda si admisceatur, mo-
 lesta facit, & fastidiosa, & ingrata possidentibus.

Beatus iste nuncupatus in foro,
 Foribus domus apertis est miserrimus:
 mulier totum occupat imperiū, mandat, pugnat.
 Et vero facile mala se exoneret muliere, qui quidē
 vir sit, non mancipium. Vitiis vero tuis non licet
 remissio nuncio, iussisque suas res habere, seorsim
 viuere liberatū iis & quiete frui. Vitiū enim in ipsis
 habitans visceribus atq; inhærens noctes diesq;

Absque face exurit, cruda mandatque senectæ.
 Molestus est itineris comes prauitas ob arrogantiam,
 sūptuosus cōuiuia ob luxuriā, cōcubina acerba, q
 curis & sollicitudinibus ac emulationibus somnum
 auertit ac vitiat. Etenim dormientibus somnus
 corporis est requies: animo interim terrores ob-
 uersantur, somnia, tumultus ob superstitionem:

Quod dormit autem si me corripit dolor,
 In somniis miser encor, -- ait quidam. Eodē mo-
 do inuidia etiam, & metus, & ira, & libido afficiūt.

Interdium enim vitium foras prospiciens ad alios,
 iisque se accommodans, pudore afficitur & occultat

affectum, neque omnino impetibus suis concedit, sed repugnat saepe ac renititur, in somnis autem legibus iam & aliorum iudiciis non amplius obnoxium, remotumque longissime à verecundia & metu, omnem mouet cupiditatem, maliciamque suam & libidinem exsuscitat. nam & cum matre concubitus affectat, vt ait Plato, & cibis vesci quibus religio interdicit, neque vilo facinore abstinere, fruiturque flagitiis quantum datur, imaginibus fingendis ac visis quæ in nullam voluptatem aut perfectionem cupiditatis desinunt, sed mouere tantum & exacerbare affectus morbosque valent. Vbi ergo est delectatio vitii, si nullibi vacuitas curarum & doloris, nullibi seipso contentum esse, nullibi tranquillitas animi ociumve conceditur? Nam carnis quidem voluptatibus bona corporis temperies & sanitas locum ortumque præbet. animo gaudium aut læticia ingenerari non potest, nisi vacuitatem metus ac fiduciam & tranquillitatem in pro fundamento substernat. alioquin etsi spes aliqua aut delectatio arripserit, subito eam cura aliqua erumpens confundet, ac conturbabit, sicut tranquillo cælo nauigantibus obiecta rupes. Congere aurum, collige argentum, ædificabambulationes, imple mancipiis domum, debitoribus urbem, nisi animi affectus sedaueris, & inexpleræ cupiditati finem imposueris, teque ipsum metu & sollicitudinibus liberaueris: vinum febri-citanti colas, mel bilioso offers, cibos cæliacis paras & difficultate intestinorum laborantibus, qui eos non perferunt, sed ab iis perduntur. Non vides, vt ægroti purissimos & pretiosos cibos auersantur, conspuunt, recusant vi oblatos? Postmodo mutata temperie, bonisque spiritibus & dulcifanguine natis, caloreque naturali restituto, surgunt, & vilem panem cum caseo & nasturtio non sine voluptate edunt? Huiusmodi doctrina animo ingenerat affectionem. Contentus eris teipso, si didiceris quid bonum sit, quid honestum. Luxuriabis in paupertate, & rex eris, vitamque priuatam & ociosam non minus habebis gratam, quamque in imperiis & magistratibus agitur. Philosophiæ nauata opera, nunquam iniucunde viues, sed disces omni vitæ statu delectari, omni conditione. Læticiam tibi afferent diuitiæ, multis benefaciēti: afferet etiam paupertas multis curis vacuo: & gloria, cum honore afficeris: & obscuritas, tuto ab inuidia.

A τὰ πάθη, καὶ οὐ πῶντά πασι ταῖς ὁρμαῖς ἐκδίδωσιν ἑαυτῶν, ἀλλ' αὐτὴν εἰ καὶ μάχεται πολλάκις. ἐν δὲ τοῖς ὑπνοῖς ἀποφυροῦσα δόξα καὶ νόμοις, καὶ πῶρρωτά τε θυμολογία τοῦ δεδέναι καὶ ἀδεῖοθαι, πᾶσαι ἐπιθυμίαι κινή, καὶ ἐπιθυροῦν τὸ κακῆτες καὶ τὸ ἀκράτων. μητέρι τε γὰρ ἐπιθυροῦν μίγνυσθαι, ὡς φησὶν ὁ Πλάτων, καὶ βρώσεισι ἀθέστοις παροργίζεται, καὶ παρὰ ξέως ἐσθὲν ἀπέχεται, ἀπολαύουσα τῆς ὀφθαλμοῦ ὡς δὲ οὐκ ἔστιν εἰδῶλοισ καὶ φάσμασιν, εἰς οὐδὲν ἰδῶν ἡδονὴν ὅσπερ τελείωσιν τῆς ἐπιθυμοῦτος τελειώσονται, ἀλλὰ κινεῖν μόνον καὶ ἀφαιροῦν τὰ πάθη καὶ τὰ νοσήματα διωκόμενοι. πῶν πίνω ὁ ἡδὺ τῆς κακίας ἔστιν, εἰ μὴ δαμόνιο τὸ ἀμέριμον, τὸ ἀλυπτον, μὴ δὲ ἀνάρκεια, μὴ δὲ ἀταραξία, μὴ δὲ ἡσυχία; ταῖς μὲν γὰρ τῆς σαρκὸς ἡδοναῖς ἢ τῆς σώματος ἀκράσεια καὶ ὑγίεια χεῖραν καὶ χεῖρας δίδωσι τῇ δὲ ψυχῇ οὐκ ἔστιν ἐγγενέσθαι γῆτος ὅσπερ χεῖρας, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀφύβον καὶ γάρρᾳ λέον ὡς ὅσπερ ἴδρον ἢ γαλήνην ἀκλυστον ἔσθ' ἀλάττω, ἀλλὰ καὶ ἔσθ' ἀμειδιόση τις ἐλπίς ἢ τέρψις, αὐτὴ τὰ γὰρ φροντίδος ἐκραγίσης ὡς ὅσπερ διδία ἀπλάττωσιν σιμὴ καὶ σιμὴ παρὰ χεῖρας. ἀποσιζοῦν χεῖρας, σιμὴ ἀφαιροῦν, οἰκοδόμοι παρὰ πατοῖς, ἐμπληστον δὲ ὀφθαλμοῦ δὲ οὐκ ἔστιν οἰκίας, καὶ χεῖρας τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν τῆς ψυχῆς καταστροφῆς, καὶ τὴν ἀπλησίαν παύσης, καὶ φέβων καὶ φροντίδων ἀπαλλάξῃ σαυτὸν, οἶνον διηθεῖς πυρέθωντι, καὶ χολικῶν μέλι παρὰ φέβεις, καὶ σίτια καὶ ὄψα καὶ κίλια καὶ ἐπιμάζεις καὶ δυσεντερικῶν, μὴ φέβωσι μὴ δὲ ῥαννυόμενοι, ἀλλὰ παρὰ ἀφαιροῦσιν ἑαυτῶν. οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν οἰκοδομῶν, ὅτι τῶν βρωμάτων τὰ κατὰ ἐπιθυμίας καὶ πολυτελέστερα δυσχεραίνουσι καὶ ἀφαιροῦσιν καὶ παρὰ πατοῦται, παρὰ φέβων καὶ βιαζομένων εἴτα τῆς κρείστος μεταβαλοῦσιν, καὶ πνεύματος χεῖρας καὶ γλυκεῖος αἵματος ἐγγυροῦσιν καὶ θερμότητος οἰκίας, ἀπασάντες ἄρτον λιτὸν ὅτι τρυφῶ καὶ καρδάμοφ χεῖρας καὶ ἀσμενίζουσι ἑαδόντες; ἑαυτῶν ὁ λόγος ἐμπροσθεῖ τῇ ψυχῇ ἀφαιροῦσιν καὶ ἀνάρκεια ἔσθ' ἐὰν μάθῃς τί τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἔστι. τρυφήσεις ἐν πείνᾳ καὶ βασιλεύσεις, καὶ τὸν ἀποσάγμονα βίον καὶ ἰδιώτῳ ὅσπερ ἡπὶ ἀγαπήσεις ἢ τὸν ὅτι φρατηγίας καὶ ἡγεμονίας. οὐ βιώσῃ φιλοσοφίας ἀπῶν, ἀλλὰ πῶντα χεῖρας ἡδῶν μαθήσει καὶ ἀπὸ πῶντων. ἀφαιροῦσιν σε πλοῦτος, πολλοὺς διεργετοῦσιν καὶ πείνᾳ, πολλὰ μὴ μεριμνάτω καὶ δόξα, ἡμῶν μόνον, καὶ ἀδοξία, μὴ φησὶν οὐ μόνον.

PLVTARCHI DE CONSOLATIONE, ad Apollonium Liber.

Am inde ab eo tempore, quo inaudiui filium tuum, Apolloni, adolescentem, modestum plane atque frugi, & pietatis in deos, parentes, atque amicos ita vt non multi alii obseruantem, immatura morte extremum vitæ diem confecisse: socium me tui doloris ægritudinisque habuisti.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΗΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ.

ΑΓ Πάλαι σοι σιμὴ λησῆσαι καὶ σιμὴ χηλιδίω Ἀπολλώνιε, ἀκρῶσας παρὰ τῆς τοῦ παρὰ φιλεσάτου πᾶσιν ἡμῖν ἡδονῶν σου παρὰ ἑσθ' ἀφαιροῦσιν μεταλλαγῆς τοῦ βίου, καὶ ἀνίσχου κοσμίω πῶντι καὶ σῶφρονος, καὶ ἀφαιροῦσιν τὰ τε παρὰ θεοῖς καὶ τὰ παρὰ γονεῖς καὶ φίλοις ὅσια καὶ δίχα ἀφαιροῦσιν ἀφαιροῦσιν.